

Yvo de Boer, klimaatbureau VN:

“Het bedrijfsleven is aan zet”

Niet gaan zitten wachten op wat de overheid aan klimaatdoelstellingen formuleert, maar zelf het voortouw nemen. Aan overheden presenteren wat je als (bouw)bedrijfsleven kunt ontwikkelen, mits daar van overheidskant voldoende faciliteiten tegenover staan. Op die manier kun je vandaag al beginnen CO₂-neutrale gebouwen te realiseren zoals die anno 2050 de norm zullen zijn. Die missie wil Yvo de Boer, hoofd van het klimaatbureau van de VN, de Nederlandse bouw graag meegeven.

De Boer kijkt met gemengde gevoelens terug op de klimaatconferentie in Kopenhagen, december vorig jaar. “Absoluut niet de uitkomst waarop we gehoopt hadden”, zegt hij.

Hebben we Kopenhagen dan met lege handen verlaten?

“Nee, zeker niet. Ik moet zeggen: hoe meer het bezinkt, hoe meer ik terugkijk en hoe meer ik zie wat er sindsdien gebeurd is, hoe positiever ik erover word. Er ligt nu toch een pakket aan besluiten dat als basis kan dienen voor de verlenging van het Kyoto-protocol en een toekomstig verdrag onder de conventie. We hebben in elk geval afgesproken wat er aan dat Kyoto-protocol gedaan moet worden om het Clean Development Mechanism te verbeteren. Belangrijk voor industrielanden die betaalbare reducties zoeken in het buitenland. Maar ook belangrijk voor ontwikkelingslanden, als bron van investering. Daarnaast hebben we meer helderheid gekregen over hoe ontbossing en landbouwactiviteiten een plek kunnen krijgen in het langetermijnklimaatbeleid. Dat is niet alleen belangrijk omdat ontbossing wezenlijk bijdraagt aan het broeikas-effect. Ontbossing tegengaan en duurzame landbouw bieden bovendien aan hele nieuwe sectoren van de samenleving mogelijkheden om mee te doen aan klimaatbeleid. Daarnaast is duurzame landbouw ook een economisch rendabel alternatief voor die ontbossing.”

“Het Kopenhagen Akkoord biedt een raamwerk voor doelstellingen van industrielanden, een aanknopingspunt voor ontwikkelingslanden om hun acties kenbaar te maken. Het is een toezegging om op de langere termijn – vanaf 2020 – 100 miljard dollar per jaar te mobiliseren voor ontwikkelingslanden; concrete toezeggingen van Europa, Japan en de VS om de komende drie jaar 28 miljard te investeren, en de verwijzing naar een nieuw financieel beheerplan. Kortgeleden heb ik alle landen gevraagd hun informatie over hun nationale intenties voor 31 januari kenbaar te maken. Intussen hebben we informatie binnen van 55 landen, die samen 78% reductie van de broeikasgassen als gevolg van energiegebruik voor hun rekening nemen. Natuurlijk zijn er landen die dat om tijds technische redenen niet halen, maar we gaan steeds bekend maken welke landen zich wel hebben aangesloten, om daarmee de druk op de achterblijvers op te voeren. Ondanks het feit dat er dus geen sprake is van een formeel akkoord, mag je toch een sneeuwbal-effect verwachten.”

“Een aantal belangrijke onderwerpen is uiteindelijk niet in de slotverklaring terechtgekomen. Zoals het getal voor industrielanden om in 2050 te komen tot 80% CO₂-reductie. En een afspraak dat in hetzelfde jaar op mondiale schaal de CO₂-emissie met 50% moet zijn verminderd. Met name ontwikkelingslanden wilden meer zekerheid over de vraag of zo'n afspraak de economische groei van die landen niet in de weg zou staan. Dat dergelijke afspraken niet in de slotverklaring zijn terechtgekomen, wil geenszins zeggen dat ze van tafel zijn geveegd. Zeker niet. De goede intentie is er nog steeds. En we moeten ook al rekening gaan houden met de consequenties daarvan. Met name in sectoren met een lange omloopsnelheid, zoals de bouw.”

“Wie vandaag in Nederland besluit tot de bouw van een torenflat of een kantoorgebouw, zal er rekening mee moeten houden dat dat gebouw er in 2050 nog staat. Dan moet het wel functioneren in een wereld waar de emissies met 80% gereduceerd zijn. Kopenhagen is dus wel degelijk een baken voor toekomstige investeringsbeslissingen.”

Komt dat allemaal wel op een goed moment, nu we in een economische crisis zitten?

“Dat denk ik wel. We weten dat in de gebouwde omgeving zeer effectieve energie- en daarmee kostenbesparingen kunnen worden gerealiseerd. In de gebouwde omgeving liggen er nog een heleboel uitdagingen in de sfeer van baten en lasten. Neem de huursector: als je daarin gaat besparen, zijn de baten voor de huurder en de lasten voor de eigenaar. Daarvoor zullen in fiscale zin nog slimme oplossingen moeten worden gevonden. En op het moment dat je in de gebouwde omgeving komt tot flinke energiebesparingen, hoef je er minder nieuwe energieopwekkingscapaciteit te realiseren.”

“Ik merk ook dat steeds meer bedrijven afgerekend worden op hun duurzaamheid, onder andere op het gebied van het klimaat. Ik kan me bijvoorbeeld voorstellen dat een huurder van een kantoorpand vraagt naar de duurzaamheid van een gebouw voordat hij het huurcontract tekent. Want ikzelf word straks als afnemer ook afgerekend op mijn duurzaamheid. Nog niet zo lang geleden sprak ik een toeleverend bedrijf in Engeland dat van een opdrachtgever te horen had gekregen dat ze nu op een duurzaamheidslijst één op tien scoorden, maar dat dat binnen een jaar toch zeker vijf op tien zou moeten zijn. Anders werd het contract niet verlengd.”

Wat was de rol van de regeringsleiders?

“We hebben in Kopenhagen twintig regeringsleiders aan tafel gehad. Regeringsleiders die het klimaat nu allemaal op hun agenda hebben staan. Die

allemaal naderhand het zwartepietenspel in de media hebben kunnen volgen. En die allemaal zullen willen vermijden dat zij over een jaar in Mexico de zwarte piet krijgen. In dat opzicht denk ik dat het proces toch is vergemakkelijkt omdat het eindelijk terecht is gekomen op het niveau waar het thuishoort. In politieke zin was Kopenhagen een keerpunt. Inderdaad: een formele overeenkomst ontbreekt nog, maar Europa, Amerika, Brazilië, India, Japan en Korea zeggen allemaal ‘We gaan gewoon door’. Niet alleen voor het klimaat, maar ook vanwege stijgende energieprijzen en energievoorzieningszekerheid. Door het samengaan van die agenda's heeft het proces nu een heel andere, stuwende kracht gekregen.”

Huidige dialoog meer gericht op schadebeperking dan op vernieuwing

“De doelstellingen die Nederland in dit opzicht heeft geformuleerd, zijn zonder meer ambitieus te noemen. Misschien wel té, want volgens berekeningen ligt er nog onvoldoende beleid om ze in de praktijk waar te maken. Er is dus meer beleid nodig vanuit Brussel, maar ook vanuit Nederland zelf. Er zijn wel positieve tekenen, zoals internationale samenwerking voor energiewinning uit wind op zee. Ik vraag me wel af of bescheiden stapjes vooruit nu onze grootste vrienden of onze grootste vijanden zijn. Met andere woorden: zou Nederland niet, in plaats van min 30 procent als doelstelling voor de uitstoot van broeikasgassen, meteen voor min 60 procent moeten gaan? In de wetenschap dat je die doelstelling misschien niet haalt, maar wel om te kijken wat voor echte vernieuwing en welk echt concurrentievoordeel daarmee te bereiken is. Als je de doelstellingen steeds maar een beetje opschroeft, kijk je ook steeds naar ‘ietsje beter’ of ‘ietsje groter’, maar niet naar fundamentele veranderingen. Een land als Nederland, dat toch zeer energie-intensief is, moet kijken waar de overlevingskansen of het marktvoordeel liggen in een min 80 procent wereld.”

Wat verwacht u van het bedrijfsleven?

“De invulling zou meer uit de sectoren zelf moeten komen. Het bedrijfsleven vraagt de overheden: ‘Kom met helderheid, dan weten we er wel mee te leven’. Terwijl ik liever zou zien dat sectoren vragen: ‘Onder welke voorwaarden kunnen wij hoever gaan?’. Meer concreet: een Bouwend Nederland dat tegen de overheid zegt: ‘Wij kunnen min A, min B of min C doen, mits u daar een aantal fiscale voordelen tegenover stelt, de regelgeving aanpast, noem maar op. Dus vanuit de sectoren van de economie veel krachtiger zelf het beleid gaan invullen. Ik adviseer de bouw nadrukkelijk hierin het voortouw te nemen. Doet men dat niet en wacht men af, dan zal men vroeg of laat geconfronteerd worden met toekomstige doelstellingen enerzijds en de eisen van opdrachtgevers en consumenten anderzijds. Kiezen tussen voorop lopen of achteraan hobbelen. Nu is het moment.”

“Op die manier kun je ook een andere dialoog met overheden – Den Haag, Brussel – aangaan. De huidige dialoog is meer gericht op schadebeperking dan op vernieuwing. De vraag is vooral: wil je behoren tot de bedrijven die kunnen winnen bij een ambitieus klimaatbeleid? En ook: kun je zo innovatief zijn in je beleidsontwikkeling dat ook de verliezers bij de winnaars blijven horen? Dat vergt visionaire personen bij het bedrijfsleven en bij koepels als Bouwend Nederland.”

Wat moeten we met de klimaatsceptici?

“Hen serieus meenemen. Onder meer door naar hen te luisteren en de dingen die ze roepen steeds onderdeel te maken van een serieuze, maatschappelijke discussie. Niet luisteren naar de persoon die roept: ‘Allemaal onzin, het is buiten min tien en m'n auto doet het niet’. Wel naar mensen die serieuze vragen stellen. Er zijn voldoende terreinen waarop we het nog niet zeker weten. Zoals: gaan planten bij een toename van de CO₂-uitstoot ook sneller CO₂ vastleggen? In hoeverre absorberen oceanen CO₂ en welke invloed hebben stromingen daarop? Naast CO₂ pompen we ook roetdeeltjes de atmosfeer in. In hoeverre hebben die een maskerende werking? In die zin is het altijd goed om vraagtekens te plaatsen bij wat er in wetenschappelijke kringen geroepen wordt. Maar tot nu toe heeft onderzoek op die terreinen niet geleid tot wezenlijke bijstelling van de wetenschap.”

Eind dit jaar vindt de klimaatconferentie in Mexico plaats. Wat mogen we daarvan verwachten?

“We gaan proberen daar tot een overeenkomst te komen waar mondiale steun voor is. Tegelijkertijd gaan we door met werken aan eenvoudige en evenwichtige regelgeving op mondiaal niveau. Om te zorgen dat je enerzijds concurrentievervalsingen tegengaat en anderzijds ontwikkelingslanden de ruimte geeft om een groenere toekomst te kiezen. Wil je deze laatste voldoende ruimte geven om armoede te bestrijden en enige economische groei te realiseren, dan moeten de rijke landen in 2050 hun emissies met 80% of meer reduceren. Keiharde afspraken daarover zullen in Mexico niet gemaakt worden. Wel hoop ik dat we daar in elk geval duidelijk hebben wat er in 2020 moet zijn gerealiseerd als opmaat naar die 80%.”